

Betänkande och Förslag
till

Harsjöns sänkningsföretag

i Össeby-Garn och Kärsta socknar
och Stockholms län
Upprättat vid syn enligt vattenlagen
år 1936 av
Nils Risberg
Statens Lantbruksingeniör.

23

KOSTNADSFÖRELNING

Fastighet	Registreringsnummer	Mantal	Ä g a r e s n a m n	E j s ö k a n d e	Värde
					före företaget
					kr.
<u>Össeby-Garn socken</u>					1935
Kumla	1 ⁴	1/4	J.W. Södermans sterbhus, arr. Axel Eriksson		880
"	1 ³	1/8	Karl Johan Gustafsson		868
"	1 ⁷	1/8	J.W. Södermans sterbhus, arr. Axel Eriksson		1957
"	1 ²	1/8	John Andersson		1734
Ramsta(kall. Lövsättra)	1 ³	1/4	Fritjof Jansson		2412
Stångberga	1 ⁴	0.222	" "		177
Åby(kall. Fromma)	2 ⁶	0.17	Helge Jakobsson		933
" (" Lövlund)	2 ⁵	0.32	G. Söderberg		1732
" (" ")	1 ⁴	3/40	" "		771
" (" Berga)	1 ³	7/40	Joh. Norman		280
<u>Kårsta socken</u>					177
Söderhall	3 ³	1/2	Robert Ljunglöf		332
(kall. Petersborg)	3 ²	1/2	" "		335
" (" ")			" "		443
Söderhalls båtmans- torp(kall. Petersborg)			Erik Pettersson		55
Söderhalls båtmans- torp	2 ²	5/36	Robert Ljunglöf		185
Söderhall	2 ³	1/12	" "	1	
(kall. Karlberg)	1 ¹	1/2	Uppsala Universitet arr. Pettersson		
"	4 ⁸	avst.	Robert Ljunglöf		
"	4 ³	1/2	" "		
Summa.					15213
					den båtnad som
					utsatt att äga

ADSFÖRELNINGSLÄNGD

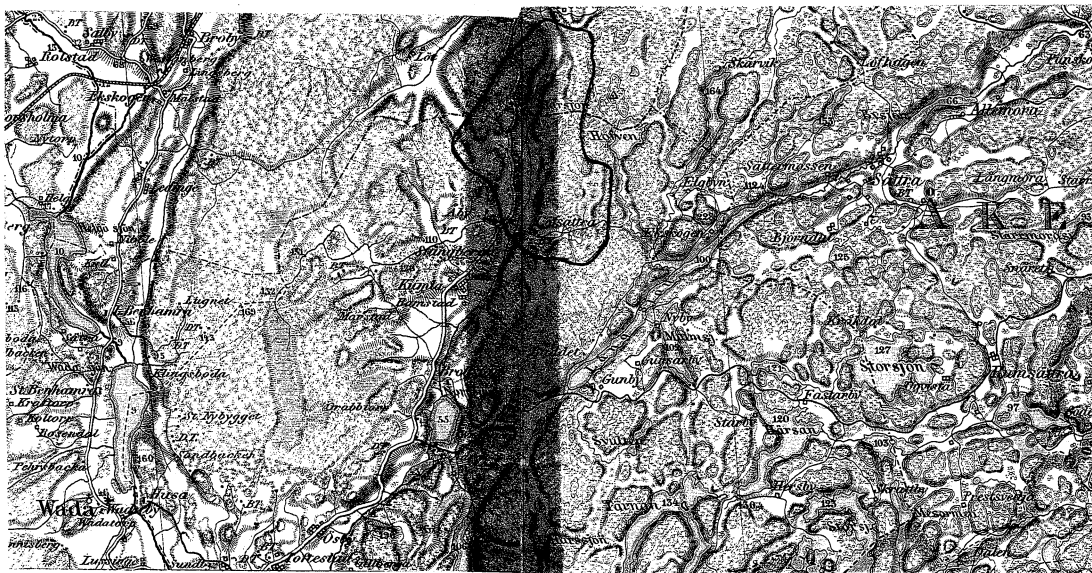
a m n	E j s ö k a n d e	Värde		Värde		Förbätt-		Deltager i kostnaden					
		före		efter		rings-		med	för torr-		för förrätt-		
		företaget		företaget		värde			pro-	läggningen		ningen	
		kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre	cent	kr.	öre	kr.	öre	
arr. Axel Eriksson		1935	40	3154	05	1218	65	13.65	742	97	107	43	
		880	80	1408	40	527	60	5.91	321	68	46	52	
arr. Axel Eriksson		868	-	1512	-	644	-	7.21	392	44	56	75	
		1957	60	3368	-	1410	40	15.79	859	45	124	28	
		1734	60	2809	20	1074	60	12.03	654	79	94	68	
		2412	-	3382	80	970	80	10.87	591	65	85	55	
		177	60	318	40	140	80	1.58	86	-	12	44	
		933	20	1525	60	592	40	6.63	360	87	52	18	
		1732	80	3083	60	1350	80	15.13	823	53	119	08	
		771	20	1103	20	332	-	3.72	202	40	29	28	
		280	80	384	80	104	-	1.17	63	68	9	21	
		177	60	260	-	82	40	0.92	50	08	7	24	
		332	-	444	-	112	-	1.25	68	04	9	84	
		335	20	448	-	112	80	1.26	68	58	9	92	
		443	20	628	-	184	80	2.07	112	67	16	29	
		55	60	81	20	25	60	0.29	15	79	2	28	
attersson	1	185	60	232	-	46	40	0.52	28	30	4	09	
Summa.		15213	20	24143	25	8930	05	100.00	5443	-	787	06	

All deltagningsskyldighet är grundad endast på värdet av den båtnad som vinnes genom av dikningen uppkommande jordförbättring.

Jämlikt 10 kap. 61 § Vattenlagen är slutlig uppskattning utsatt att äga rum efter företagets fullbordan.

Kumla den 24 oktober 1936

Nils Risberg
Statens Lantbruksingeniör
Robert Johansson
Biträdande gode män.

LE

3

ka

ne

ut

la

Ne

st

n:

Pe

U t l ä t a n d e .

Synemännens utlåtande rörande sänkning av Marsjön i och för bättre torrläggning av mark tillhörande Kumla, Ramsta, Stångberga och Åby i Össeby-Garn socken samt Söderhall i Kårsta socken och Stockholms län.

Läge.

Ifrågavarande avdikningsområde är beläget omkring 8 km. nord-nordost om Össeby-Garn kyrka. Å bifogade översiktskarta har avdikningsområdet markerats med gul färg varjämte även nederbördsområdet markerats med en blå linie. Avdikningsområde utgöres av såväl odlad jord och omfattar en areal av sammanlagt 36,73 hektar.

Nederbördsområdet.

Avdikningsområdet tillhör Norrtälje Äns vattensystem samt det enligt Kungl. Kungörelsen den 13 april 1922 med n:o 59 betecknade nederbördsområdet.

Förordnande.

Genom Länsstyrelsens resolution av den 17 juni 1936

förordnades undertecknad att handlägga förenämnda förrättning och har på grund härav och i anslutning till förrättningssökandenas vid undersökningen och vid sammanträde i H-
rendet framställda yrkanden föreliggande plan för avdikningen upprättats.

Benämning.

Syteminnen anse, att företaget bör betraktas som vattenavledning och bestämma att företaget jämlikt bestämmelserna i 10 kap. 62 § Vattenlagen skall benämnas Harsjöns sänkningsföretag.

Vinder mot företaget.

I vattendraget nedanför Harsjön finnes följande vattenverk:

- a) ett vid Råbacka beläget c:a 8 km. nedanför Harsjön
- b) två inom Norrtälje stad omedelbart ovan Åns utlopp i

Saltsjön.

Harsjöns nederbördsområde är 6,8 km.² Dess vattenyta vid lågvatten är 6 hektar. Variationen mellan L.V.V. och H.V.V. är 0,80. På grund av Harsjöns till största delen höga stränder är dess magasinering förmåga av ringa omfatt-

ning. Mellan Harsjön och Rübäcka vattenverk ligger tvänne sjöar av betydlig större omfattning än Harsjön. Dessa sjöar hava en utjämmande inverkan på framrinnande vattenmängden, varför den nu föreslagna sänkningen ej kan medföra sådan förändring av Harsjöns redan obetydligt magasinierande förmåga att det kan skadligt inverka på nedanför belägna vattenverk.

Mot synesföreläggningens handläggning eller företags utförande har icke något hinder blivit anmält och har något sådant ej heller av synområden kunnat utrönas.

Företagets omfattning och avloppsdikenas län.

Den i företaget ingående vattenskadade marken finnes å hithörande plankarta upptagen och har fullständig beskrifning häröfver upprättats. För områdets avdikning föreslås ett avlopp från Harsjön å kartan betecknat med A-B samt ett avlopp från mark belägen ovanför Harsjön, å kartan betecknat med C-D.

Vattenslänt och lutningsförhållanden m.m.

Som ovan angivits är Harsjöns nederbördsområde beräknat till 6.8 km.² Med hänsyn till nederbördsområdets beskaffenhet har maximiavrinnin en beräknats till 150 liter pr.

sek. och km.² och medelavrinningen till 15 liter pr. sek. och km.² Maximivattenmängden skulle sålunda bli 0.68 m³/sek. och medelvattenmängden 0.07 m³/sek.

För avloppet från sjön har föreskrivits en bottenlutning av 0.5:1000, en bottenbredd av 1.0 meter och en sidolutning av 1:1.5

Med dessa dimensioner beräknas flodvattenmängden kunna avbördas vid ett vattendjup av 0.95 meter och medelvattenmängden vid ett vattendjup av 0.35 meter.

För avloppet C-D har nederbördsområdet beräknats för sträckan C-5+75 till 4.25 km.² och för sträckan 5+75-D till 2.8 km.² Med hänsyn till nederbördsområdets beskaffenhet har maxiaavrinningen beräknats till 150 liter pr. sek. och km.² och medelavrinningen till 15 liter pr. sek. och km.² Maximivattenmängderna skulle sålunda bli 0.64 m³/sek. och 0.42 m³/sek. respektive samt medelvattenmängderna 0.06 och 0.04 m³/sek. respektive.

För detta avlopp föreskrivas följande dimensioner:

a) sträckan C-5+75

Bottenlutning 0.4:1000

Bottenbredd 0.50 meter

Sidolutning 1:1.5

b) sträckan 5+75-15

Bottenlutning 0.4:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.25

c) sträckan 15-17

Bottenlutning 0.6:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.25

d) sträckan 17-21

Bottenlutning 0.6:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.25

e) sträckan 21-22+12

Bottenlutning 9.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.25

Med dessa dimensioner beräknas flodvattenmängden

kunna avbördas vid ett vattendjup av 0.90 meter och medelvattendjupet vid ett vattendjup av 0.35 meter.

Avloppens djup hava föreslagits med hänsyn till en i förhållande till kostnaden för företagets utförande så vitt möjligt fullständig torrläggning av sökandenas i företaget ingående mark.

Ä den vid förrättningen upprättade profilritningen äro avloppens djup vid var och en av de längs desamma nedslagna avvägningsspälarna angivna, varjämte höjden över det antagna jämförelseplanet av den blivande bottenlinien vid ett flertal ställen angivits. Avloppens dimensioner å olika platser av desamma framgå i övrigt av de upprättade sektionerna samt av grävningstabellen.

Broar.

I kostnadsförslaget har upptagits det antal broar som skola ombyggas på grund av företagets utförande. Desamma skola ombyggas på torrlägningsföretagets bekostnad på sätt särskilda förslageritningar utvisa.

Alla broar anordnas så att å alla ytor där trä liager mot trä lägges näver eller tjärpa p.

Det arbete, som erfordras för vägs iordningställande sedan avlopp vunnits och erforderlig bro inlagts skall verkställas och även bekostas efter samma grund som gäller för avloppens första upptagande.

Uppmätning.

För bestämmande av arealen vattenskadad mark samt för utrönande av varje ägofigurs höjdläge över medelvattenytan i avloppen, har den av företaget berörda marken blivit kartlagd och måttavvägd samt begränsad medels en kurva belägen på full torrlägningshöjd över nämnda vattenstånd, varvid för mark belägen på längre avstånd från avloppen tillagts erforderligt fall.

Jordvärdering.

Då ingen överenskommelse angående kostnadernas fördelning lämpligen kunnat träffas, har ägoogradering varit nödvändig och har densamma verkställts efter följande grunder.

Genom borrhning har jordens värde med hänsyn till dess naturliga godhet och beskaffenhet och under förutsättning av omsorgsfull skötsel och fullständig torrläggning för varje ägofigur upptaxerats pr. hektar och finnas dessa värden för

fullt torrlagda ägofigurer införda i kolumn 13 av värderingslängden. För ägofigurer, vilka äro belägna lägre än 1,5 meter över blivande medelvattenytan, vilka sålunda ej bliva fullt torrlagda, har en reducering av ovan angivna värden skett efter sådan grund, att all mark belägen över eller i jämnhöjd med 1,5 meter över nyssnämnda höjd ansetts hava torrlägningsgraden 1.0 d.v.s. de bliva fullt torrlagda, under det att mark belägen under ovan angivna höjd, ansetts hava torrlägningsgraden 0 d.v.s. deras blivande värde efter företagets utförande är ur torrlägnings synpunkt lika med 0. För sådan jord, som först efter upptagande av ytterligare avlopp d.v.s. sådan jord, som är belägen på längre avstånd från avloppen, vinner nytta av den i detta företag föreslagna dikningen har reducering av blivande värdet pr. hektar verkställt. Det blivande värdet finnes infört för såväl fullt torrlagda som icke fullt torrlagda ägofigurer i kolumn 13 av värderingslängden.

För beräkning av nuvarande värdet har den regel följts, att all mark belägen under nuvarande medelvattenytan ansetts i sitt nuvarande skick värdelös och sålunda komma genom fullständig torrläggning att förbättras till ur torrlägnings-

synpunkt förstegradig mark medan mark belägen ovan den i moman-
tet angående "förbättring" omräkna hurvan ansetts ur torrlägg-
ningssynpunkt redan liana full avkastning, varför den ej genom
företagets utförande vinnar någon förbättring, detta under för-
utsättning att inga andra omständigheter än otillfredsställan-
de torrläggning varit orsak till minskning i eventuellt skör-
derresultat. Markens nuvarande värde är därför beräknat dels
av det blivande värdet under förutsättning av full torrlägg-
ning och dels av dess höjd till den försumpande vattenytan
i avloppen samt erhållits genom multiplicering av jordens vär-
de i fullt torrlagt skick medels ett procenttal, som uträk-
nats på grund av respektive figurers höjd till över sagda vat-
tenytan. De härigenom erhållna värdena äro pr. hektar inför-
da i värderingslängdens kolumn.11.

Skillnaden mellan blivande och nuvarande värdet
eller s.k. förbättringsvärdet finnes infört i värderingslängdens
kolumn 15 och avse dessa siffror värdet pr. hektar.

I värderingslängden hava slutligen de enligt
ovan angivna regler uträknade blivande och nuvarande värdena
samt förbättringsvärdena blivit för varje ågefigur med härefter

till dess ytinnehåll beräknade och införda.

Efteruppskattning.

Det nu framlagda förslaget anses icke medföra någon båtnad för den areal, som genom sänksningen blir torrlagd. Skulle mot förmodan båtnad uppkomma, varder slutlig uppskattning utsatt att förrättas efter företagets fullbordan. Vad märkligare med avseende på denna har att iakttaga därom föreslås i Vattenlagen 10 kap. 77 och 78 §§.

Båtnaden genom företaget.

Det vattenskadade marken som kommer att förbättras genom företaget omfattar sammanlagt en areal av 34,87 hektar.

Dess blivande värde utgör	24.143,25 kronor
---------------------------	------------------

" nuvarande " "	<u>15.213,20 "</u>
-----------------	--------------------

Förbättringsvärde sålunda	8.930,05 "
---------------------------	------------

Allt i företaget in årens areal är för sin torrläggning beroende av Harsjön. Företagets hela båtnadsvärde är 8.930,05 kronor. Av denna kommer 8.883,65 eller 99,48 % på mark som tillhör sänkarna eller den som är att anse som sänkande.

Vattendomstolsavgift.

På förbättringsvärdet ej uppgår till högre belopp

En 8.930,05 kr mer behöves någon vattenkonstolsavgift ej er-
läggas för detta företag.

Ersättningar.

Beträffande ersättning för mark som åtgår för av-
loppens utvidgning; föreskriva synsinnena jämlikt intressenter-
nas därom gjorda uttalande att så an ej skall utgå.

Beträffande ersättning för intrång genom jordupplag
föreskriva synsinnena jämlikt intressenternas därom gjorda ut-
talande att så an skall utgå, varför särskild jordersättnings-
längd här för upprättats och omfattar denna ersättning såväl
ersättning för det intrång, som förorsakas genom att vallarna
äro upplagda, eller om vallarna bortföres, ersättning för det
arbete, som erfordras för vallarnas bortförande.

Ersättning utbetalas till icke deltagare innan arbetet
på hans mark företages till öfriga i samband med slutligt
uppgörande av rikens skaperna.

Med rätt till ersättning följer även skyldighet att
hålla de uppkastade jordvallarna fria från ogräs.

Ersättning för intrång genom uppkastad jord vid
framtida rensningar skall ej utgå.

Jordägare kan icke göra anspråk på bidrag av annan intressent i företaget för bortkörning av jordvallarna eller undanröjande av dessa. Har jordägare verkställt detta arbete ligger han därefter åter fritt disponera över den mark, som varit täckt av jordvallarna.

För skada och inträng, som vid detta utlåtandes meddelande icke kunnat av synemånen förutses, må den, som lider skadan eller intrånget framställa anspråk på ersättning enligt bestämmelserna i 9 kap. Vattenlagen, dock skall sådant anspråk för att kunna upptagas till prövning anmälas hos Hasterbygdens Vattendomstol inom fem år räknat från utgången av den för företagets fullbordande i detta utlåtande eller ock sedermera i anledning av sålt anstånd bestämda tiden. Är skadan eller intrånget av betydelse, gäller vad i 7 kap. 57 i Vattenlagen andra stycket stadgas.

Fiske.

Beträffande fisket hava intressenterna meddelat att någon yrkesmässig fiskeribrukning ej bedrives. Fiskerintendenten har i avgivet utlåtande meddelat, att någon fiskeribrukning av betydelse icke kan genom företaget lida väsentligt

försking och att några särskilda åtgärder till skydd för fisket
icke synes vara erforderlig. Någon ersättning för minskad
tillgång till fisk skall ej utgå, ej heller föreslås några
särskilda anordningar för fiskens bevarande.

Kungl. Farmarkollegii uttalande.

Idå Föreningen avser sjöbottning har ärendet jäm-
likt Vattenlagen 10 kap. 42 § anmälts till Kungl. Farmarkolle-
gium, vilket i skrivelse den 13 oktober 1936 meddelat, att
Kungl. Kollegium icke anser det närliggande att för närvarande föra
saken för bevakande av det allmännas rätt och intressen i saken.

Kostnadsfördelning.

Beträffande kostnadernas fördelning har särskild
tabell häröver upprättats, vilken bilagts detta utlåtande, var-
för här endast hänvisas till nämnda handling. Avdikningsområ-
det utgöres av en samfällighet. Samfälligheten har betraktats
som en avdelning och har i tabellen angivits huruvida delägare
är stämde till företaget eller ej. All deltagningsskyldighet
är grundad endast på värdet av den åtnad som vinnes genom av-
dikningen uppkommande jordförbättringen. Delägare som ej sökt
företaget eller förenat sig med stämnden om företaget är ej
skyldig att vidkänna större bidrag till kostnaden för dikningen

En som svarar mot värdet å den bitnad hans mark tillräckligt beredes. Då någon framställning att få erliga bidrag till kostnaden för företagets utförande på visst antal år ej anförts har någon sådan fördelning ej heller verkställts.

Synkostnaderna skola förskjutas av stökandena och skola för dessa kostnaders slutliga fördelning gilla enahanda grunder som gilla för fördelning av kostnaderna för företaget. Fördelning av synförrättningskostnaderna finnes verkställd i ovannämnda tabell.

Fixpunkter.

Till ledning för arbetets utförande samt för kontrollering av detsamma finnas fixpunkter anbragta på skitt av plan- och profilritningen närmare framgår. De skola nog bevaras och få ej döljas av jord eller annat. Skall sten eller berg, vara fixpunkt utsatts, springas, får detta ej ske förrän ny fixpunkt av lantbruksingenjör blivit utsatt. Porttages eller fördärras dessa å uppsättningen är åtgärden belagd med straff enligt bestämmelserna i 13 kap. 1. § Vattenlagen.

Företagets tillåtelsehet.

Enligt vad redan framhållits medför den nu föreslag-
na sänkningen ingen skada å nyanförd liggande vattenverk. Båt-
naden med avdrag av kostnaden för företagets utförande utgör
3.487,05 kronor. Skada å fisket kan icke uppgå till detta be-
lopp. Vinder för företaget på grund av bestämmelserna i Vatten-
lagen 7 kap. 38 och 39 31 anses sålunda icke föreligga.

Arbetets utförande.

På grund av vad ovan anförts finna synsätten skäligt
medgiva tillstånd till företaget.

Företaget skall, om intressenterna vilja fullborda
detsamma, utföras i full överensstämmelse med det nu framlagda
förslaget såväl med hänsyn till plan- som profilritningen och
får börjas efter den 1 januari 1937 och skall vara fullbordat
senast före den 1 november 1939. Har företaget icke bragts till
slut inom nyssnämnda tid vare frågan om företaget förfallen. Om
giltigt skäl för dröjsmålet visas eller genom företagets instäl-
lande synnerligt men skulle uppstå, kan genom ansökan hos Heter-
bygdens Vattendonstol före nämnda tids utgång anstånd erhållas
med företagets fullbordande på högst tio år.

På ingen delägare framställt yrkande om att på egen

mark få utföra dikningen kommer företaget att utföras gemensamt.

Jämlikt 7 kap. 61 § Vattenlagen skall för handhavandet av med företaget förenade angelägenheter utses en styrelse.

Val av styrelse skall anmälas till Länsstyrelsen.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom till Länsstyrelsen. Jämlikt Vattenlagen 3 kap. 21 § är styrelseledamot ansvarig för sina åtgöranden.

Innan anmälan om styrelseval gjorts hos Länsstyrelsen må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd till förfång för annan vidtagas.

Dikesjorden.

Den ur avloppen upptagna jordmassan skall såväl vid deras första upptagande som vid framtida rensningar uppläggas vid sidan av avloppen men får ej läggas närmare de nya avloppens kanter än 1 meter och skola jordvallarna på lämpliga ställen dock minst på var femtiende meter genomskäras för att bereda ytvattnet från angränsande mark fritt avlopp. Jordval-

larna få ej läggas med brantare sidolutning å den mot diket
vända sidan än 1:1.

Avsyning.

Sedan arbetet blivit färdigt och om så erfordras under
dess utförande skall det avsynas eller inspekteras av i länet
tjänstgörande Statens Lantbruksingeniör eller annan av veder-
börande myndighet därtill förordnad.

Underhåll.

De här föreslagna avloppen skola första gången under
första året efter sedan arbetet blivit avsynat samt därefter
vart annat år samt så ofta det desserellan erfordras rensas
från anhopade slam- och växtbildningar och skall detta arbete
vara fullbordat senast den 1 oktober det år rensning sålunda
skall företagas. Kostnaderna skola fördelas efter samma grund
som gäller för kostnadernas fördelning för avloppens första
upptagande. Vid rensning skall iakttagas att bottenlinien er-
håller det å profilritningen angivna höjdläget.

Allt underhållsarbete äger företagets styrelse vid-
taga utan övriga intressenters hörande. De nyuppförda broarnas
underhåll skall bekostas av den eller de som förut haft sig

denna skyldighet ålagd.

Dämning, anläggning av vattningsslats m.m.

Dämning, anläggning av vattningsslats i avloppen eller annan åtgärd varigenom skada uppstår eller som hindrar vattnets fria lopp, må på inga villkor göras eller tillas och skall därest skada uppstår genom delägares eller annans påtagliga åtgörande av denne omedelbart avhjälpas. Härvid iakttages att den skada, som förorsakas genom betande kreaturs eventuella nedtrampning av slänterna, betraktas som åverkan, varav följer, att denna skadas avhjälpande skall åligga den jordägare å vars mark nedtrampning sker. Postnaden för skadans undanröjande skall sålunda ej betraktas som underhållskostnad.

Talan mot förrättningen.

Den som önskar föra talan mot denna förrättning skall göra detta vid Österbygdens Vattendomstol adr. Stockholm. För talans bevarande skall saksägare inom sextio dagar räknat från denna dag till vattenrättsdomaren inlämna sina till Vattendomstolen ställda besvär i tre exemplar och skola i dessa fullständigt upptagas klagandens alla påståenden samt skälen därtill.

Utlåtandets underställning.

På föreliggande fall avser sjösänkning skall
utlåtandet jämlikt Vattenlagen 7 kap. 45 § underställas Vatten-
domstolens prövning.

Kumla den 24 oktober 1936

Wils Risberg

Statens Lantbruksingeniör.

Robert Johansson

J. Eriksson

Biträdande gode män.

Rätt avskrivet betyga:

S. Halm

T. Andersson